

De verwerpelijkheid van de normativiteit van gender

Leonie Snijders (6437419)

*Faculteit geesteswetenschappen, departement filosofie en
religiewetenschappen, afdeling filosofie*

24-06-2021

Hoofdbegeleider: Jeroen Rijnders

Tweede beoordelaar: Menno Lievers

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Inleiding.....	3
1. De verwerpelijkheid van genderrollen.....	7
2. De verwerpelijkheid van genderidentiteit.....	8
3. Tegenargumenten.....	12
Conclusie.....	15
Bibliografie.....	16
Dankwoord.....	19
Bijlage 1: verklaring kennisneming plagiaat en fraude.....	20

Samenvatting

In deze scriptie behandel ik de verwerpelijkheid van de twee normatieve onderdelen van gender (genderrollen en genderidentiteit) om zo voor de verwerpelijkheid van de normativiteit van gender te argumenteren. Bij de bespreking van genderrollen komen vier argumenten aan het licht. Het eerste argument gaat over de gevolgen van genderrollen op het fysieke en mentale welzijn van mannen en vrouwen. Het tweede argument gaat over de beperkende factor van genderrollen op persoonlijke menselijke potentie. Het derde argument gaat over de beperkende factor van genderrollen op communicatie en wederzijds begrip. Het vierde en laatste argument met betrekking tot genderrollen gaat over de politiek-economische ongelijkheid die genderrollen faciliteren. Bij de bespreking van genderidentiteit geef ik vervolgens twee argumenten. Het eerste argument heeft betrekking op enkele spanningen tussen gender en identiteit. Het tweede argument gaat in op de onmogelijkheid van genderidentiteit om een authentieke identiteit te zijn, gebaseerd op de visie van Charles Taylor over authenticiteit. Tot slot behandel ik twee tegenargumenten. Het eerste tegenargument heeft betrekking op de mate waarin een identiteit überhaupt authentiek kan zijn. Wanneer dit namelijk niet het geval is, dan lijkt het erop dat de kritiek dat genderidentiteit onmogelijk een authentieke identiteit kan zijn, geen geldige kritiek meer is. Het tweede tegenargument gaat over de mogelijke catastrofale gevolgen van de afschaffing van gender.

Inleiding

Gender is een veelbesproken onderwerp in de huidige samenleving. De politiek,¹ de media en grote bedrijven houden zich er mee bezig en daar hebben individuen weer een mening over.² Een voorbeeld hiervan is de Hema die is overgestapt op genderneutrale kinderkleding en de reacties die hier vervolgens vanuit consumenten op kwamen.³ Gender is daarentegen niet alleen een actueel onderwerp waar veel over gezegd wordt in de samenleving, maar het is ook een onderwerp in de filosofie.⁴ In de filosofie gaat het dan met name over de distinctie tussen gender en sekse,⁵ hoe gender vastgesteld kan worden,⁶ de taal rondom gender en het ageren tegen genderongelijkheid.⁷ In deze eerste drie discussies speelt de voorschrijvende kant van gender geen grote rol en wordt er op een meer analytische, metafysische en taalfilosofische manier gekeken naar gender.⁸ In de derde discussie komt gender als voorschrijvende factor meer naar voren, maar met name vanuit het perspectief van de vrouw en niet van de man.⁹

In deze scriptie zou ik echter een andere weg in willen slaan en willen kijken naar de ethische en conceptuele houdbaarheid van gender, kijkend naar zowel vrouwen als mannen. Hierbij focus ik me op de twee voorschrijvende onderdelen van gender: genderrollen en genderidentiteit. Ik zal de verwerpelijkheid van deze twee concepten beargumenteren om zo te proberen de verwerpelijkheid van de normativiteit van gender aan te geven.

De verwerpelijkheid van gender aangeven wordt in de filosofie beschreven als genderabolitionisme of gendereliminativisme.¹⁰ Deze stromingen hebben echter een andere insteek dan deze scriptie. Deze stromingen beargumenteren namelijk hoofdzakelijk vanuit een visie op genderongelijkheid tussen mannen en vrouwen, op basis waarvan een standpunt of discussie ontstaat over de praktische implicaties en gevolgen van het afschaffen van gender.¹¹ In deze scriptie besteed ik echter weinig aandacht aan genderongelijkheid en de praktische implicaties van het afschaffen van gender. Deze onderwerpen zullen kort aan bod komen, maar vormen niet de kern van dit stuk. Daarentegen houd ik me in deze scriptie in essentie bezig met de schadelijkheid van genderrollen überhaupt (niet alleen voor vrouwen of in het licht van de ongelijkheid die genderrollen in de hand werken) en met de spanningen tussen gender en identiteit.

Hiervoor heb ik een scala aan al bestaande literatuur bestudeerd rondom onderwerpen als feminisme, vrouwelijkheid, mannelijkheid, genderrollen, genderidentiteit, persoonlijke identiteit, authenticiteit en standpunten met betrekking tot gender. Hier heb ik vervolgens mijn eigen interpretaties, ideeën en argumenten op losgelaten. Daardoor zal een aanzienlijk deel van deze scriptie bestaan uit argumenten die ik zelf samengesteld en geformuleerd heb, maar die,

¹ BIJ1, 'Programma', BIJ1, geraadpleegd 20 juni 2021, <https://bij1.org/programma/>.

² Reuters, 'Wat als de hele wereld genderneutraal zou zijn?', NOS, 29 juli 2017, <https://nos.nl/op3/artikel/2185424-wat-als-de-hele-wereld-genderneutraal-zou-zijn>.

³ RTL Nieuws, 'Genderneutrale kinderafdeling: "Wat bezielt de Hema?"', rtlnieuws.nl, 21 september 2017, <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/artikel/3482591/genderneutrale-kinderafdeling-wat-bezielt-de-hema>.

⁴ Mari Mikkola, 'Feminist Perspectives on Sex and Gender', in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Fall 2019 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019), <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/feminism-gender/>.

⁵ Val Plumwood en R. Stollers, 'Do We Need a Sex/Gender Distinction?', *Radical Philosophy* 51 (1989): 2–11.

⁶ Sally Haslanger, 'Gender and Race: (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be?', *Noûs* 34, nr. 1 (2000): 31–55.

⁷ Judith Butler, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* (Routledge, 1990), 1-25.

⁸ Matthew J. Cull, 'Against Abolition', *Feminist Philosophy Quarterly* 5, nr. 3 (2019): 1-13.

⁹ Mikkola, "Feminist Perspectives".

¹⁰ B. D. Earp, 'Abolishing Gender', in *Future Morality*, onder redactie van D. Edmonds (Oxford: Oxford University Press, 2021), 35–49; Serene J. Khader, 'Gender Role Eliminativism: Feminized Power and the Public', in *Decolonizing Universalism: A Transnational Feminist Ethic* (Oxford University Press, 2019), 121–44.

¹¹ Earp, "Abolishing Gender", 35-49.

zoals te zien in de bijbehorende verwijzingen, wel gebaseerd of geabstraheerd zijn uit literatuur over dit onderwerp. Ook zal het tweede argument van hoofdstuk 2 een opvatting, door mij geïnterpreteerd en toegepast op het onderwerp van genderidentiteit, van de Canadese filosoof Charles Taylor betreffen.

De opbouw van deze scriptie is als volgt. In hoofdstuk 1 ga ik in op de verwerpelijkheid van genderrollen met behulp van vier argumenten. In hoofdstuk 2 ga ik in op de verwerpelijkheid van genderidentiteit met behulp van twee argumenten. Tot slot ga ik in hoofdstuk 3 in op twee tegenargumenten. De eerste twee hoofdstukken beginnen met een opheldering van belangrijke termen, concepten, ideeën en standpunten die een rol spelen in de besproken onderwerpen en eindigen met een korte samenvatting van het desbetreffende hoofdstuk. Hoofdstuk 3 eindigt niet met deze korte samenvatting, omdat het hoofdstuk in de daaropvolgende conclusie samengevat wordt.

Aanvankelijk zijn er drie zaken die besproken moeten worden alvorens er inhoudelijk en argumentatief ingegaan kan worden op genderrollen en genderidentiteit.

Ten eerste bestaat er een discussie rondom de mate waarin gender gevormd wordt door de sociale context of zo goed als biologisch vaststaat en de definitie en verhouding tussen sekse en gender. Deze twee zijn sterk met elkaar verweven. Wanneer iemand bijvoorbeeld stelt dat gender volledig gevormd is door de sociale context, stelt deze persoon automatisch dat gender een definitie heeft die zich sterk onderscheidt van de definitie van sekse.

In deze scriptie refereer ik met sekse naar de biologische gesteldheid van een man, vrouw of interseks persoon. Biologische gesteldheid houdt de combinatie in van hormonen en chromosomen die in het lichaam in kwestie aanwezig zijn, bijvoorbeeld de geslachtsorganen en de genetica.¹² Gender zie ik in deze scriptie daarentegen als iets dat in een bepaalde mate gecreëerd en gestuurd wordt door de sociale context waar een persoon zich in bevindt.¹³ In deze notie doe ik geen uitspraken over de exacte mate van invloed die de sociale context heeft op gender in vergelijking met andere factoren, zoals biologische gesteldheid (hormonen bijvoorbeeld), omdat hier weinig tot geen wetenschappelijke consensus over bestaat.¹⁴ Daarnaast is dit een filosofische scriptie en heeft deze discussie eerder betrekking op empirische zaken uit verschillende wetenschappelijke gebieden, waardoor de discussie zich niet leent voor, en daarom niet gevoerd wordt in, deze scriptie. Kortom, ik neem voor nu alleen het standpunt in dat sekse betrekking heeft op biologische gesteldheid en dat gender, in ieder geval voor een deel, betrekking heeft op de sociale context.

Ten tweede wil ik ingaan op wat ik in deze scriptie bedoel wanneer ik spreek over mannen en vrouwen. In het Engels is het onderscheid tussen praten over mannen en vrouwen in biologische en sociale zin makkelijker aan te geven, door het gebruik van de woorden ‘male’, ‘female’, ‘man’ en ‘woman’. Deze nuances zijn (nog) niet opgenomen in de Nederlandse taal en daarom is het belangrijk om aan te geven wanneer het in deze scriptie waar om gaat. In principe worden de termen ‘man’ en ‘vrouw’ in deze scriptie gebruikt als genderomschrijvingen en dus niet als omschrijvingen van sekse, tenzij expliciet anders aangegeven.

Ten derde worden voorbeelden van genderrollen en genderidentiteit in deze scriptie gegeven vanuit een westers oogpunt. Genderrollen en genderidentiteiten verschillen immers per cultuur en door expliciet te stellen dat dit voorbeelden zijn vanuit een westers perspectief probeer ik niet te pretenderen dat dit universele voorbeelden zijn.

¹² Mikkola, “Feminist Perspectives”.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

1. De verwerpelijkheid van genderrollen

Onder genderrollen worden toeschrijvingen en normatieve verwachtingen verstaan die gekoppeld zijn aan een bepaald gender.¹⁵ Voorbeelden van genderrollen zijn dat vrouwen zorgzaam horen te zijn en mannen ambitieus.¹⁶ Er zijn verschillende redenen waarom genderrollen verwerpelijk zijn. Vier van deze redenen licht ik hieronder toe.

Ten eerste hebben genderrollen een negatieve invloed op het mentale en fysieke welzijn van zowel vrouwen als mannen. Dit wordt vaak gezien als een probleem waar met name vrouwen mee te maken hebben, omdat dit een speerpunt betreft van een aantal feministische stromingen.¹⁷ Hierbij wordt bijvoorbeeld het beeld geschetst dat mannen gezien worden als machtig, zich bot mogen uitlaten, sneller toevertrouwd worden met verantwoordelijke taken en dat vrouwen degenen zijn die hieronder lijden.¹⁸ Ik wil echter stellen dat dit beeld misleidend is, omdat het pretendeert dat mannen de profiteurs zijn van genderrollen en vrouwen de slachtoffers. Hoewel er sociale verwachtingen zijn waar mannen van profiteren, geldt dit ook voor vrouwen. Een klein voorbeeld hiervan is als volgt: mannen kunnen ervan profiteren dat zij zich bot mogen uitlaten zonder daar meteen op afgerekend te worden en vrouwen kunnen ervan profiteren dat zij emotioneel op zaken mogen reageren zonder hier meteen op afgerekend te worden. Vrouwen zijn dus niet alleen slachtoffers, maar ook profiteurs. Daarnaast zijn mannen niet alleen profiteurs, maar ook slachtoffers, omdat er ook sociale verwachtingen en genderrollen voor mannen zijn die een keerzijde hebben of volledig schadelijk zijn voor mannen. Dit is voor een deel wetenschappelijk onderbouwd. Bijvoorbeeld, mannen hebben door factoren als genderrollen een kortere levensverwachting dan vrouwen en raken vaker gewond dan vrouwen.¹⁹ Daarnaast zijn er ook statistieken die erop wijzen dat mannen, vaker dan vrouwen, vluchtgedrag vertonen in alcohol en drugs als gevolg van mentale gezondheidsproblemen en dat dit voor een deel komt door sociale verwachtingen die te maken hebben met hun mannelijkheid (bijvoorbeeld het niet laten zien van kwetsbaarheid).²⁰ Het is echter ook psychologisch gezien een logische gevolgtrekking dat mannen, net als vrouwen, lijden onder genderrollen. Wanneer er bijvoorbeeld verwacht wordt van een man dat hij in moeilijke situaties de verantwoordelijke is, is het logisch dat dit zorgt voor een grote sociale druk die mentaal onbehagen met zich meebrengt. Vanuit de vaststelling dat genderrollen een negatieve invloed hebben op het mentale en fysieke welzijn van zowel vrouwen als mannen, is het vanzelfsprekend om genderrollen als mogelijk verwerpelijk te zien.

Ten tweede zijn genderrollen een beperkende factor op het gebied van persoonlijke menselijke potentie. Ze zorgen er namelijk voor dat mensen bepaalde mogelijkheden voor hun eigen ontwikkeling van bijvoorbeeld interesses of persoonlijkheidseigenschappen minder serieus nemen of zelfs wegstrepen, omdat ze denken dat dit niet voor hun gender is weggelegd.²¹ Hierdoor kunnen vrouwen bijvoorbeeld minder snel een interesse opbouwen voor techniek en kunnen mannen het lastig vinden om niet of parttime te gaan werken om voor hun kind te

¹⁵ John Money, 'Gender Role, Gender Identity, Core Gender Identity: Usage and Definition of Terms', *Journal of the American Academy of Psychoanalysis* 1, nr. 4 (1973): 397–402.

¹⁶ Carol Gilligan, *In a Different Voice* (Harvard University Press, 1982), 156-176.

¹⁷ Noëlle McAfee, 'Feminist Philosophy', in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Fall 2018 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2018), <https://plato.stanford.edu/archives/fall2018/entries/feminist-philosophy/>.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ George Dvorsky en James Hughes, 'Postgenderism: Beyond the Gender Binary' (2008): 2.

²⁰ Sarah Rosenfield en Dena Smith, 'Gender and Mental Health: Do Men and Women Have Different Amounts or Types of Problems?', in *A Handbook for the Study of Mental Health*, onder redactie van Teresa L. Scheid en Tony N. Brown, 2e dr. (Cambridge University Press, 2010), 256–67.

²¹ Dvorsky en Hughes, "Postgenderism", 2.

zorgen. Het is natuurlijk niet onmogelijk om deze genderrollen en sociale verwachtingen te negeren, maar dit is geenszins een makkelijke taak. In onze puberteit ontwikkelen we bijvoorbeeld veel van onze passies en interesses,²² maar dit is tegelijkertijd een periode in ons leven die gekenmerkt wordt door onzekerheid en een bepaalde onwetendheid over wie we zijn.²³ Deze factoren kunnen er vervolgens voor zorgen dat sociale normen, zoals genderrollen, de overhand krijgen en zo een grote invloed hebben op de passies en interesses die we uiteindelijk ontwikkelen. Zelfs wanneer we volwassen zijn kunnen genderrollen nog steeds van grote invloed zijn, omdat het ook voor volwassenen, psychologisch gezien, niet makkelijk is om keuzes te maken die tegen de normen van de samenleving ingaan.²⁴ Hierdoor kunnen handelingen die voortkomen uit de invloed van genderrollen als veilig en vanzelfsprekend voelen.

Op deze manier beperken genderrollen dus de menselijke potentie om bijvoorbeeld interesses en persoonlijkheidseigenschappen volledig te laten ontplooiën. Het daadwerkelijk vervullen van deze potentie zonder de beperkingen van genderrollen zou verschillende positieve gevolgen kunnen hebben. Er zouden bijvoorbeeld persoonlijkheden kunnen ontstaan die op dit moment weinig voorkomen, maar wel wenselijk zijn. Voorbeelden van dit soort persoonlijkheden zijn mensen die zorgzaam zijn, maar niet over zich heen laten lopen en van wie daardoor moeilijker misbruik gemaakt kan worden, of mensen die duidelijk laten blijken wat ze willen, maar hierin wel empathisch tegen anderen over zijn. Daarnaast zou het ervoor zorgen dat mensen een adequatere of authentiekere identiteit ontwikkelen. Hier wordt later in deze scriptie uitgebreid op ingegaan.

Ten derde zijn genderrollen een beperkende factor op het gebied van communicatie en wederzijds begrip.²⁵ Genderrollen veronderstellen namelijk een binaire verhouding, wat inhoudt dat er twee delen zijn die van elkaar verschillen.²⁶ Dit van elkaar verschillen is wat centraal staat in het toeschrijven van genderrollen. Wanneer er namelijk een eigenschap wordt toegeschreven aan zowel mannen als vrouwen, dan is dit niet langer een genderrol, maar eerder een menselijke eigenschap. Genderrollen focussen zich dus per definitie op het verschil tussen man en vrouw. Wanneer louter dit verschil belicht wordt in sociale verwachtingspatronen kan dit echter zorgen voor een obstakel voor goede communicatie en begrip tussen beide genders. Een voorbeeld hiervan is de welbekende zin: “mannen komen van Mars, vrouwen komen van Venus”.²⁷ Dit idee wordt vaak als reden gegeven om, wanneer een man en een vrouw stuiten op een meningsverschil of een miscommunicatie, dit te verklaren vanuit het fundamentele binaire verschil tussen de twee genders en hierbij wederzijds begrip of productieve communicatie uit te sluiten. Daarnaast kan alleen de verwachting dat iemand op een bepaalde manier gaat reageren door het gender waar die persoon zich mee identificeert al zorgen voor onbegrip of miscommunicatie. Een voorbeeld hiervan is wanneer een vrouwelijke werknemer

²² Mary B. Short en Susan L. Rosenthal, ‘Psychosocial Development and Puberty’, *Annals of the New York Academy of Sciences* 1135, nr. 1 (2008): 36–42; Ronald E. Dahl, ‘Adolescent Brain Development: A Period of Vulnerabilities and Opportunities. Keynote Address’, *Annals of the New York Academy of Sciences* 1021 (juni 2004): 1–22.

²³ Mojtaba Toghyani en Nahid Akrami, ‘Mental Profile Comparison of Male and Female Adolescents during Puberty’, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2nd World Conference on Psychology, Counselling and Guidance - 2011, 30 (2011): 1635–1640.

²⁴ Douglas T. Kenrick, Norman P. Li, en Jonathan Butner, ‘Dynamical evolutionary psychology: Individual decision rules and emergent social norms’, *Psychological Review* 110, nr. 1 (2003): 3–28.

²⁵ Ibid, 2.

²⁶ Kathryn Norlock, ‘Feminist Ethics’, in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Summer 2019 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019), <https://plato.stanford.edu/archives/sum2019/entries/feminism-ethics/>.

²⁷ John Gray, *Mannen komen van Mars, vrouwen komen van Venus: Mannen zijn anders, vrouwen ook* (Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum, 2019).

zich niet prettig voelt bij de werkwijze van haar mannelijke werkgever, maar dit niet aan hem laat weten, omdat ze bang is dat hij apathisch of zelfs boos of geïrriteerd gaat reageren. Deze mannelijke werkgever hoeft helemaal niet in deze genderrol te passen, maar doordat deze genderrol als een standaard is gezet voor mannen, brengt de vrouwelijke werknemer zich alsnog niet in. Zonder deze verwachting van een bepaalde genderrol had er in ieder geval communicatie plaats kunnen vinden tussen deze twee individuen. Hierin had de mannelijke werkgever bijvoorbeeld kunnen uitleggen waarom hij een bepaalde werkwijze aanhangt en gecombineerd met de vrouwelijke werknemer die haar gedachtes uit, was dit vervolgens goed geweest voor het onderlinge begrip tussen deze twee individuen.

Ten vierde werkt het naleven van genderrollen een sterke ongelijkheid en daarbij onrecht tegenover vrouwen in de hand. Genderrollen en daarbij verwachtingen van mannen komen namelijk vaak neer op dominantie, agressiviteit en een streven naar macht, terwijl vrouwen verwacht worden hier onderdanig en passief tegenover te zijn.²⁸ Wanneer deze verwachtingen door mannen en vrouwen nageleefd zouden worden zou er een samenleving ontstaan waarin mannen alle macht in handen hebben en ook de macht over vrouwen beschikken. Dit is een onwenselijk scenario. Argumenten over waarom dit scenario onwenselijk is en die gaan over dat genderrollen zorgen voor onrecht voor vrouwen, worden al decennialang gegeven door feministische stromingen.²⁹

Door de kennelijke overlappingsen tussen standpunten en argumenten uit het feminisme en de standpunten en argumenten die ik geef in deze scriptie, is het gepast om even kort in te gaan op waarom de these van deze scriptie in de eerste plaats geen feministische these is. De grootste verschillen tussen de speerpunten van veel feministische stromingen en het speerpunt van deze scriptie zijn de focus en het doel. De focus van veel feministische stromingen is namelijk om met name op basis van problematiek waar vrouwen mee te maken hebben een punt te maken,³⁰ terwijl deze scriptie aan probeert te geven dat deze soort problematiek juist ook voorkomt bij mannen en dat er daarom zowel op mannen als vrouwen gefocust moet worden. Daarnaast is het overkoepelende doel van veel feministische stromingen om gelijke behandeling tussen man en vrouw te creëren,³¹ terwijl het doel van deze scriptie is om normatieve verwachtingen op basis van gender en het idee van genderidentiteit te verwerpen. Hoewel deze twee doelen met elkaar te maken hebben en misschien zelfs in elkaars verlengde liggen, zijn ze toch verschillend van elkaar. Door deze verschillen in focus en doel is het belangrijk om aan te geven dat ik niet pretendeer dat de these van deze scriptie feministisch is van aard, omdat deze indruk zonder deze toelichting misschien gewekt had kunnen worden.

Dit vierde argument kan overigens in eerste instantie lijken op het eerste argument, maar is desondanks een ander punt. Het mentale en fysieke welzijn uit het eerste argument hebben namelijk betrekking op individuen, terwijl het in dit argument gaat om de systemische sociaalpolitieke en sociaaleconomische gevolgen voor een groep.³²

In dit hoofdstuk heb ik aangegeven dat genderrollen een negatieve invloed hebben op het mentale en fysieke welzijn van zowel vrouwen als mannen, dat genderrollen een beperkende factor zijn op het gebied van persoonlijke menselijke potentie en op het gebied van

²⁸ Earp, "Abolishing Gender", 35–37.

²⁹ McAfee, "Feminist Philosophy".

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

³² Ann Ferguson, Rosemary Hennessy, en Mechthild Nagel, 'Feminist Perspectives on Class and Work', in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2019 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019), <https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/feminism-class/>.

communicatie en wederzijds begrip, en dat het naleven van genderrollen een sterke ongelijkheid en daarbij onrecht tegenover vrouwen in de hand werkt.

2. De verwerpelijkheid van genderidentiteit

Nu ik beargumenteerd heb waarom genderrollen verwerpelijk zijn, kan de stap worden gemaakt naar het tweede onderdeel van de voorschrijvende eigenschap van gender, namelijk genderidentiteit. Deze term houdt het volgende in: het gender waar een persoon zich mee vereenzelvigd.³³ Als iemand zich identificeert als man, dan heeft deze persoon dus de genderidentiteit man. Het is belangrijk om aan te geven dat het vaststellen van de inhoud van de term genderidentiteit verder losstaat van een uitspraak als: omdat iemand zich identificeert als man, is die persoon ook een man. Er bestaat namelijk discussie rondom dit soort uitspraken.³⁴ Deze discussie houdt zich bezig met de vraag hoe vastgesteld kan worden wat iemands gender daadwerkelijk is.³⁵ In deze discussie komen verschillende standpunten naar voren, bijvoorbeeld dat iemands gender afhangt van iemands uiting daarvan en hoe andere mensen dit interpreteren.³⁶ Een ander standpunt in deze discussie is dat iemands gender louter afhangt van de genderidentiteit van die persoon.³⁷ Dit is waar de discussie rondom gender en de inhoud van de term genderidentiteit elkaar kruisen. Dat genderidentiteit echter gebruikt wordt als argument in deze discussie, betekent niet dat ik hierover een standpunt inneem of aan deze discussie wil deelnemen. Om dit verschil zo duidelijk mogelijk te maken; ik stel dat iemands genderidentiteit louter afhangt van het gender waar die persoon zich mee vereenzelvigd. Hiermee stel ik niet dat iemands gender louter afhangt van iemands genderidentiteit.

Om de verwerpelijkheid van genderidentiteit te beargumenteren, is het belangrijk om eerst uitgebreider in te gaan op wat genderidentiteit betekent. De term genderidentiteit bestaat uit twee woorden: gender en identiteit. Over het begrip gender heb ik al eerder in deze scriptie aangegeven dat het in een bepaalde mate een sociale voorschrijving is. Het begrip identiteit heeft meerdere betekenissen en wordt in meerdere contexten gebruikt. In een formeel logische context betekent identiteit bijvoorbeeld iets anders dan in de context van persoonlijke identiteit.³⁸ De context waarin identiteit gebruikt wordt in de term ‘genderidentiteit’, is de context van persoonlijke identiteit. De context van persoonlijke identiteit houdt in van welke zaken of eigenschappen een persoon voelt dat ze bij die persoon passen en zich met deze zaken of eigenschappen vereenzelvigd, door ze deel te laten uitmaken van de identiteit van die persoon.³⁹ Andersom representeert een persoonlijke identiteit dus wie de persoon in kwestie is, of poogt dit in ieder geval te doen. De representatie is namelijk gebaseerd op het beeld wat die persoon van zichzelf heeft en er zou getwijfeld kunnen worden aan de accuraatheid van dit beeld. Dit grijpt terug op ideeën van verschillende filosofen die stellen dat je jezelf onmogelijk kan kennen.⁴⁰ Aan de andere kant zou ik willen stellen dat jij de meeste tijd doorbrengt met jezelf en daarbij de enige bent die directe toegang heeft tot jouw denkprocessen bijvoorbeeld, dus dat het beeld wat je hebt van jezelf misschien niet perfect is, maar wel het meest accurate

³³ Robin A. Dembroff, ‘What Is Sexual Orientation?’, *Philosophers’ Imprint* 16 (2016), 2.

³⁴ Elizabeth Barnes, ‘Gender and Gender Terms’, *Noûs* 54, nr. 3 (2020): 704–730; Sally Haslanger, ‘Gender and Race: (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be?’, *Noûs* 34, nr. 1 (2000): 31–55.

³⁵ Haslanger, “Gender and Race”, 31-35.

³⁶ Barnes, “Gender and Gender”, 3-6.

³⁷ *Ibid.*, 6-8.

³⁸ Harold Noonan en Ben Curtis, ‘Identity’, in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Summer 2018 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2018), <https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/identity/>.

³⁹ Eric T. Olson, ‘Personal Identity’, in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2021 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2021), <https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/identity-personal/>.

⁴⁰ Paul Ricoeur, *Freud and Philosophy: An Essay on Interpretation* (Motilal Banarsidass Publishers, 2008), 3-37.

beeld mogelijk is. Daarom stel ik in ieder geval dat een persoonlijke identiteit een goede poging doet om te representeren wie de persoon in kwestie is.

Thans heb ik de begrippen ‘gender’ en ‘identiteit’ verder toegelicht en kan het eerste argument aan bod komen over waarom genderidentiteit verwerpelijk is. Dit eerste argument heeft te maken met de twee begrippen gender en identiteit en de spanningen tussen deze begrippen. Persoonlijke identiteit wordt namelijk geconstitueerd door wat iemand over zichzelf denkt, terwijl gender in een bepaalde mate een sociale voorschrijving is. De combinatie van deze twee begrippen conflicteren met elkaar op twee manieren.

De eerste manier is wanneer het gender van jouw genderidentiteit bepaalde voorschriften bevat die niet overeenkomen met hoe jij jezelf ziet. Een voorbeeld hiervan is als volgt. Sander, wiens sekse man is, ziet zichzelf als dominant en onafhankelijk, maar ook als kwetsbaar en gevoelig. Omdat zijn sekse man is en hij ook wel bepaalde dingen van zichzelf, namelijk dominantie en onafhankelijkheid, terugziet in de bijbehorende genderidentiteit van mannen,⁴¹ is dit de genderidentiteit waaronder hij zichzelf schaart. Deze mannelijke genderidentiteit laat echter weinig ruimte over voor kwetsbaarheid en gevoeligheid, deze dingen worden als niet-mannelijk of vrouwelijk gezien.⁴² Sanders eigenschappen worden echter ook niet juist gereflecteerd wanneer hij zich zou scharen onder de genderidentiteit vrouw, want deze laat weinig ruimte voor zijn dominante en onafhankelijke eigenschappen.⁴³ Deze asymmetrie tussen wie Sander is en wat zijn genderidentiteit voorschrijft, laat twee problemen zien.

Ten eerste wil ik ingaan op een praktisch probleem. Wat moet Sander namelijk doen met deze asymmetrie? Wanneer hij zich zou blijven scharen onder de genderidentiteit man, maar ook zijn kwetsbare en gevoelige kanten aan mensen laat zien, zal hij waarschijnlijk nare opmerkingen hierover krijgen.⁴⁴ Volgens gendernormen horen mannen namelijk niet kwetsbaar of gevoelig te zijn, dus zeggen sommige mensen dingen als “wees een man en huil niet”.⁴⁵ Zelfs wanneer mensen dit niet zo expliciet zeggen, zal Sander heus merken dat zijn gedrag over het algemeen als atypisch wordt gezien door de samenleving en daarom al dan niet veroordeeld wordt.⁴⁶ Om dit te vermijden zou Sander een andere keuze kunnen maken met betrekking tot de vastgestelde asymmetrie, namelijk door zijn kwetsbare en gevoelige kant te onderdrukken of te verbergen. Onderdrukking van emoties kan echter niet alleen psychologische en fysieke problemen in de hand werken,⁴⁷ maar het zorgt er ook voor dat Sander aanpast wie hij is om onder een bepaald gender te vallen. Hierbij gaat er een deel van Sander verloren, niet omdat het deel slecht is voor hem of voor andere mensen, maar omdat het niet hoort volgens de sociale normen.

Ten tweede wil ik ingaan op een meer begripsmatig probleem. Wanneer Sanders genderidentiteit niet overeenkomt met wie Sander is, is het dan nog wel Sanders genderidentiteit te noemen? Ik heb namelijk eerder vastgesteld dat een identiteit een goede poging doet om te representeren wie iemand is. Hier spreek ik alleen over een goede poging en niet over een compleet juiste representatie, omdat er hoogstwaarschijnlijk bepaalde beperkingen zitten aan

⁴¹ Michael S. Kimmel, Jeff Hearn, en Robert W. Connell, *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks: Calif: SAGE Publications, Inc, 2005), 15-18.

⁴² Ibid., 181-185.

⁴³ Barbara A. Ritter en Janice D. Yoder, ‘Gender Differences in Leader Emergence Persist Even for Dominant Women: An Updated Confirmation of Role Congruity Theory’, *Psychology of Women Quarterly* 28, nr. 3 (1 september 2004): 187–193.

⁴⁴ Kimmel, Hearn en Connell, *Handbook of Studies*, 213-225.

⁴⁵ Sue Askew e.a., *Boys Don’t Cry: Boys and Sexism in Education* (Open University Press, 1988), 1-42.

⁴⁶ Kimmel, Hearn en Connell, *Handbook of Studies*, 373.

⁴⁷ Jainish Patel en Pritesh Patel, ‘Consequences of Repression of Emotion: Physical Health, Mental Health and General Well Being’, onder redactie van We Xu, *International Journal of Psychotherapy Practice and Research* 1, nr. 3 (2019): 16–21.

het menselijk vermogen tot zelfkennis. Als er bij voorbaat echter al eigenschappen in iemands identiteit worden opgenomen waarvan een persoon zelf weet dat ze niet representatief zijn voor wie die persoon is, dan is dat geen goede poging te noemen. Het identiteit-deel mist dan dus in de genderidentiteit van Sander en daarom kan je niet meer spreken over Sanders genderidentiteit.

Een criticus zou hierop kunnen zeggen dat dit voorbeeld van Sander en de asymmetrie tussen wie hij is en wat zijn genderidentiteit hem voorschrijft, een geval is dat weinig voorkomt. Is dit voorbeeld echter juist niet een schets van een fenomeen dat continu voorkomt? Wanneer we immers kijken naar menselijke persoonlijkheden zien we niet alleen een gigantische verscheidenheid aan eigenschappen, maar ook een gigantische verscheidenheid aan combinaties van deze eigenschappen. Het is bijvoorbeeld vrijwel onmogelijk om twee mensen te vinden die beschikken over precies dezelfde set aan eigenschappen.⁴⁸ Toch is dit precies wat genderidentiteit impliceert; dat iedereen met de genderidentiteit vrouw een bepaalde set aan eigenschappen gemeen heeft en dat dit ook geldt voor andere genderidentiteiten en de mensen die zich scharen onder die andere genderidentiteiten. Gezien de net beschreven gigantische verscheidenheid aan menselijke persoonlijkheden is het dus juist onwaarschijnlijk dat de asymmetrie van Sander een uitzonderlijk geval is.

Het tweede argument voor de verwerpelijkheid van genderidentiteit die ik wil geven is gebaseerd op het concept van authenticiteit. De Canadese filosoof Charles Taylor is in zijn werken uitgebreid ingegaan op deze notie en daarom zal ik authenticiteit verder bespreken aan de hand van zijn werken. Taylor spreekt over een cultuur van authenticiteit die steeds meer opkomt in de moderne identiteit van de mens.⁴⁹ Hij beschrijft hoe deze cultuur is opgekomen in de romantiek en in de hedendaagse tijd opnieuw tot leven komt.⁵⁰ De cultuur van authenticiteit bestaat uit ideeën rondom je eigen leven volgen en je afwenden van de conformiteit naar externe factoren, zoals vorige generaties of de huidige normen in de samenleving.⁵¹ Een voorbeeld hiervan is dat je gaat afvallen, niet omdat de samenleving stelt dat slank zijn een schoonheidsideaal is, maar omdat je een gezonder leven wil voor jezelf. Taylor beschrijft vervolgens hoe een streven naar authenticiteit in de huidige tijd iets goeds is, omdat het een ellendigheid van de moderne tijd bestrijdt, namelijk betekenisloosheid.⁵² Om aan te geven hoe Taylor dit verband maakt tussen authenticiteit en de strijd tegen betekenisloosheid zal ik een voorbeeld geven. Stel dat Rick opgegroeid is in een strenggelovige gemeenschap. Hier is gelovig zijn een standaard waar iedereen in de gemeenschap naar leeft. Rick heeft nooit bewust de keuze gemaakt om te gaan geloven, dus heeft er ook nooit over hoeven nadenken waarom hij eigenlijk gelovig is en wat dat voor hem betekent. Dit voegt een bepaalde betekenisloosheid toe aan Ricks geloof, omdat hij in eerste instantie niet gelooft om bewuste, inhoudelijke redenen. Wanneer Rick vervolgens zou proberen om de invloeden van zijn gemeenschap opzij te zetten en vanuit zichzelf te reflecteren op zijn geloof, zou dit de betekenisloosheid van zijn geloof verminderen, omdat hij dan wel tot bewuste, inhoudelijke redenen zou kunnen komen. Dit is hoe Taylor bedoelt dat authenticiteit betekenisloosheid bestrijdt. In het geval van dit voorbeeld kunnen er wel vraagtekens gezet worden bij de mogelijkheid om invloeden van buitenaf opzij te zetten en vanuit jezelf te reflecteren op iets, maar op deze kritiek zal ik later terugkomen.

⁴⁸ J. R. Harris, *No two alike: Human nature and human individuality* (W W Norton & Co, 2006), 21-82.

⁴⁹ Charles Taylor, *A Secular Age*, Gifford Lectures (Cambridge, Mass: Harvard University Press, 2007), 475.

⁵⁰ Charles Taylor, *Sources of the self: the making of the modern identity* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), 490-498.

⁵¹ Taylor, *A Secular Age*, 475.

⁵² Charles Taylor, *The Ethics of Authenticity* (Harvard University Press, 1991), 14-23.

Nu duidelijk is gemaakt wat Taylor's visie van authenticiteit inhoudt, zal ik deze visie in verband brengen met de discussie rondom genderidentiteit. Authenticiteit is namelijk precies hetgeen dat mist in genderidentiteit. Een bepaalde genderidentiteit aannemen betekent immers jezelf scharen onder een bepaalde set aan voorschriften die bepaald zijn door externe factoren. Wanneer je bijvoorbeeld zegt dat jouw genderidentiteit man is, dan zeg je eigenlijk dat je je conformeert of wil conformeren aan wat de samenleving heeft bepaald dat mannelijk is, zoals we eerder in het voorbeeld van Sander zagen. Dit is precies het tegenovergestelde van wat Taylor beschrijft als authentiek. Daarom kan een genderidentiteit dus niet een authentieke identiteit zijn en dit zorgt ervoor dat iemands identiteit vervolgens ten prooi ligt aan een ellendigheid van de moderne tijd die Taylor beschrijft: betekenisloosheid.

Aan deze kritiek op genderidentiteit vanuit Taylor's visie van een authentieke identiteit zou ik zelf nog iets willen toevoegen. Een criticus zou het namelijk oneens kunnen zijn met het historisch-sociale beeld dat Taylor schetst, op basis waarvan Taylor stelt dat authenticiteit een streven is, onder andere wanneer het gaat om persoonlijke identiteit. Omdat het doel van deze scriptie niet is om een uitgebreide analyse te geven van het historisch-sociale beeld dat Taylor schetst, is het niet vruchtbaar om op die specifieke kritiek in te gaan. Het is echter wel nuttig om de mogelijkheid te bespreken dat sommigen vraagtekens zullen zetten bij het belang van een persoonlijke identiteit om authentiek te zijn. Wanneer je het namelijk niet eens bent met Taylor's schets, is deze gevolgtrekking automatisch minder overtuigend. Als antwoord op deze mogelijke kritiek zou ik willen stellen dat authenticiteit al in een bepaalde mate besloten ligt in het begrip identiteit en dat het dus voor een deel noodzakelijk is voor een identiteit om authentiek te zijn. In vergelijking met andere ideeën rondom identiteit en authenticiteit is de notie van Taylor namelijk vrij sterk;⁵³ dat authenticiteit inhoudt dat je je afzet tegen het conformeren aan de normen die externe factoren stellen. Zwakkere formuleringen van het begrip authenticiteit stellen echter dat iets in essentie authentiek is, wanneer het een accurate representatie is.⁵⁴ Zoals beschreven in de alinea over de betekenis van gender en identiteit, is het voor een persoonlijke identiteit ook noodzakelijk om een zo accuraat mogelijke representatie te zijn. Iets kan dus niet authentiek zijn zonder een accurate representatie te zijn, maar een persoonlijke identiteit kan geen persoonlijke identiteit zijn zonder dat het een min of meer accurate representatie is. Op deze manier moet een persoonlijke identiteit wel in een bepaalde mate authentiek (een accurate representatie) zijn, om daadwerkelijk een persoonlijke identiteit te zijn. Zelfs wanneer er dus getwijfeld zou worden aan de redenering van Taylor, kan er nog steeds gesteld worden dat authenticiteit in een bepaalde mate besloten ligt in het begrip identiteit.

In dit hoofdstuk heb ik aangegeven wat genderidentiteit precies inhoudt, wat de spanningen zijn tussen gender en identiteit en waarom het onmogelijk is voor genderidentiteit om een authentieke identiteit te zijn, met behulp van de visie van Charles Taylor op authenticiteit. Deze twee argumenten ondersteunen het overkoepelende standpunt dat genderidentiteit geen accurate identiteit kan zijn.

⁵³ Varga en Guignon, *Authenticity*.

⁵⁴ Ibid.

3. Tegenargumenten

In de vorige twee hoofdstukken heb ik beargumenteerd waarom genderrollen en genderidentiteit verwerpelijk zijn. Er kunnen echter ook kritische argumenten tegen dit standpunt geformuleerd worden. Om mijn standpunt verder te verdedigen zal ik ingaan op twee van deze tegenargumenten.

Het eerste tegenargument heeft betrekking op genderidentiteit. Dit tegenargument bekritiseert het standpunt dat een genderidentiteit gebaseerd is op voorschrijvingen van externe factoren en daarom geen accurate identiteit kan zijn. Het tegenargument stelt namelijk dat het überhaupt niet mogelijk is om een identiteit vanuit jezelf te creëren of vast te stellen, maar dat het altijd vanuit externe factoren komt.⁵⁵ Een voorbeeld hiervan is als volgt. Carolien heeft lang op zichzelf gereflecteerd en is tot de conclusie gekomen dat ze zichzelf als zorgzaam ziet. Het lijkt er in eerste instantie op dat haar identiteit voortkomt uit interne factoren, omdat ze haar identiteit heeft vastgesteld door middel van zelfreflectie. Dit tegenargument stelt echter dat het nog steeds voort is gekomen uit externe factoren. Carolien is namelijk zorgzaam, omdat ze bijvoorbeeld altijd voor haar jongere broertjes en zusjes heeft moeten zorgen en zich daarom verantwoordelijk is gaan voelen voor het welzijn van anderen. Dit is dus niet iets wat vanuit haarzelf is ontstaan, maar gecreëerd is door externe factoren. Omdat het, volgens dit tegenargument, dus überhaupt niet mogelijk is om louter op basis van interne factoren een identiteit te creëren, is het punt dat genderidentiteit gebaseerd is op externe factoren en daarom geen echte identiteit is, geen geldige kritiek.

Nu is het met het oog op de lengte van deze scriptie niet gepast om een uitvoerige discussie te starten omtrent de exacte mate waarin mensen gevormd worden door hun omgeving. Toch wil ik benadrukken dat er een verschil is tussen een ‘zelf’ gecreëerde identiteit en een overgenomen genderidentiteit, zelfs wanneer er gesteld zou worden dat een zelf gecreëerde identiteit niet louter zelf gecreëerd kan zijn. Laten we het voorbeeld nemen van Yasemin en haar ‘zelf’ gecreëerde identiteit. Dit voorbeeld is op basis van eigenschappen die, zoals het tegenargument stelt, voortkomen uit externe factoren. Toen Yasemin veertien jaar oud was zag ze zichzelf als avontuurlijk en impulsief, maar wanneer het erop aankwam ook als angstig. Nu Yasemin tweeëntwintig is, is ze er door de jaren heen achter gekomen dat ze met name angstig is wanneer zij zelf niet voor iets heeft gekozen, maar het wel moet doen. Ze ziet zichzelf nog steeds als avontuurlijk en is steeds meer aan het nadenken over of ze meer introvert of extravert is. Dit proces van Yasemin en haar ‘zelf’ gecreëerde identiteit verschilt sterk van het overnemen van een genderidentiteit en wel op drie manieren.

Ten eerste kijkt Yasemin in haar proces naar losse eigenschappen en kan ze per eigenschap kiezen of deze valt binnen haar identiteit. Dit verschilt van het overnemen van een genderidentiteit, omdat je je daarbij vereenzelvigd met de gehele set aan eigenschappen van een bepaalde genderidentiteit. Niet alleen zorgzaamheid bijvoorbeeld, maar ook onderdanigheid, zachtheid en meegaandheid. Deze vereenzelviging met een complete set aan eigenschappen creëert, zoals eerder besproken, waarschijnlijk geen accurate representatie van wie iemand is.

Ten tweede is er bij Yasemins zelf gecreëerde identiteit ruimte om dit door de tijd heen te veranderen. Bij het veranderen van genderidentiteit is hier minder ruimte voor, omdat het bemoeilijkt wordt door sociale normen. Iemand die verandert van genderidentiteit wordt nog steeds niet gezien als “normaal”.⁵⁶ Daarom kan Yasemin in de door haar zelf gecreëerde identiteit makkelijker verandering initiëren.

Ten derde is er bij Yasemins zelf gecreëerde identiteit ruimte voor eigenschappen om in meerdere of mindere mate aanwezig te zijn. Wanneer Yasemin bijvoorbeeld een dag op de bank

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Vivek Divan e.a., ‘Transgender Social Inclusion and Equality: A Pivotal Path to Development’, *Journal of the International AIDS Society* 19, nr. 3S2 (2016): 20803.

zit in plaats van op avontuur gaat, zullen er maar weinig mensen zijn die haar daarop afrekenen en Yasemin zelf weet ook dat ze niet elke dag van haar leven op avontuur hoeft te gaan om zichzelf te zien als avontuurlijk. Bij genderidentiteit is dit daarentegen anders, zoals eerder aangeduid werd bij het voorbeeld van Sander. Wanneer Sander bijvoorbeeld zichzelf identificeert als man, maar zijn bijbehorende dominantie niet genoeg naar voren laat komen, kunnen anderen het hem verwijten dat hij geen echte man is en kan hij daar zelf ook onzeker over worden. Ook hier is er in de zelf gecreëerde identiteit van Yasemin sprake van meer eigen invulling.

Deze verschillen duiden erop dat, hoewel eigenschappen misschien niet volledig losstaan van externe factoren, je bij een zelf gecreëerde identiteit alsnog een hogere mate van eigen controle en eigen inbreng hebt en daarbij dus meer losstaat van externe factoren dan bij het overnemen van een genderidentiteit.

Het tweede argument heeft zowel betrekking op genderrollen als genderidentiteit. Het tegenargument stelt dat wanneer je deze twee zaken zou afschaffen of weg zou nemen, mensen opeens hun identiteit zouden verliezen en dat dit zou zorgen voor een catastrofe. Mensen hebben namelijk geen houvast meer en weten niet meer wie ze zijn.

Dit is om twee redenen een lastig argument om op in te gaan. Ten eerste, omdat het beargumenteren van de verwerpelijkheid van genderrollen en genderidentiteit niets hoeft te beweren over de praktische mogelijke afschaffing ervan. Ten tweede, omdat dit tegenargument in essentie een voorspelling doet over wat er in de toekomst zou kunnen gebeuren en het bediscussiëren hiervan makkelijk over kan gaan in speculatie.

Toch wil ik proberen om dit catastrofale beeld enigszins te ontcrachten. De westerse samenleving heeft door de geschiedenis heen namelijk al twee keer een compleet verlies van identiteit meegemaakt. Het eerste geval hiervan bestond uit het gedachtegoed van de Grieken en Romeinen met betrekking tot hoe iemand een goed mens moet zijn en een goed leven moet leven.⁵⁷ Dit waren duidelijke voorschrijvingen waar mensen hun identiteit op konden baseren.⁵⁸ Voorbeelden hiervan zijn de deugdeethiek van Aristoteles en Plato's focus op het vergaren van ware kennis.⁵⁹ Van dit gedachtegoed bleef weinig over in het denken in de Middeleeuwen,⁶⁰ waardoor mensen toen dus al een verlies van identiteit hebben meegemaakt. Het tweede geval hiervan bestond uit het gedachtegoed in de Middeleeuwen dat gefocust was op leven volgens de regels van het geloof. Hier baseerden mensen hun identiteit en manier van leven op, omdat vrijwel iedereen gelovig was en in de hemel wilde komen.⁶¹ Ook deze identiteit gebaseerd op geloof is door de secularisering van de samenleving in de moderne tijd voor een groot deel wegge gevallen.⁶²

Bij deze twee gevallen zijn mensen vervolgens opnieuw op zoek gegaan naar een identiteit. Ik zou hierbij willen stellen dat dit proces op zichzelf al iets positiefs is en geenszins een catastrofe. Zoals eerder in voorbeelden van Rick en Yasemin naar voren is gekomen, zorgt het kritisch analyseren van jezelf, zoveel mogelijk los van voorschrijvingen, er namelijk voor dat je een beter beeld krijgt van wie je bent en wat je wilt. Blijven hangen in wat sociale normen voorschrijven op het gebied van persoonlijke identiteit is misschien veilig en comfortabel, maar het is niet bevorderlijk op het gebied van individuele zelfkennis. Het verlies van identiteit en

⁵⁷ Richard Parry en Harald Thorsrud, 'Ancient Ethical Theory', in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2021 (Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2021), <https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/ethics-ancient/>.

⁵⁸ Taylor, *Sources of*, 111-127.

⁵⁹ Parry en Thorsrud, "Ancient Ethical Theory".

⁶⁰ Taylor, *Sources of*, 111-127.

⁶¹ *Ibid.*, 211-248.

⁶² Taylor, *A Secular Age*, 1-25.

het opnieuw moeten vinden van een eigen identiteit is dus juist iets positiefs en geenszins een catastrofale gebeurtenis.

Conclusie

In deze scriptie heb ik geprobeerd om aan te geven dat de normativiteit van gender verwerpelijk is. In hoofdstuk 1 ben ik ingegaan op genderrollen en heb ik beschreven dat genderrollen ten eerste een negatieve invloed hebben op het mentale en fysieke welzijn van zowel vrouwen als mannen. Ten tweede heb ik gesteld dat genderrollen een beperkende factor zijn op het gebied van persoonlijke menselijke potentie. Ten derde heb ik beschreven dat genderrollen een beperkende factor zijn op het gebied van communicatie en wederzijds begrip. Ten vierde heb ik aangegeven dat het naleven van genderrollen een sterke politiek-economische ongelijkheid tegenover vrouwen in de hand werkt.

In hoofdstuk 2 ben ik ingegaan op genderidentiteit en heb ik eerst beschreven wat genderidentiteit precies inhoudt. Vervolgens heb ik de spanningen tussen gender en identiteit laten zien en de onmogelijkheid van gender om authentiek te zijn, volgens de visie van Charles Taylor. Deze twee argumenten ondersteunen het overkoepelende standpunt dat genderidentiteit geen accurate identiteit kan zijn.

In hoofdstuk 3 ben ik ingegaan op twee tegenargumenten. Ten eerste ben ik ingegaan op het tegenargument dat, omdat het überhaupt niet mogelijk is om louter op basis van interne factoren een identiteit te creëren, het punt dat genderidentiteit gebaseerd is op externe factoren en daarom geen echte identiteit is, geen geldige kritiek vormt. Vervolgens heb ik echter aangegeven dat er bij een zelf gecreëerde identiteit alsnog sprake is van een hogere mate van eigen controle en inbreng en dit dus meer losstaat van externe factoren dan het overnemen van een genderidentiteit. Ten tweede heb ik het tegenargument besproken dat stelt dat wanneer je gender zou afschaffen, mensen opeens hun identiteit zouden verliezen en dat dit zou zorgen voor een catastrofe. Vervolgens heb ik echter aangegeven dat het verlies van een voorgeschreven identiteit juist iets positiefs is, omdat mensen dan op zoek gaan naar hun daadwerkelijke eigen identiteit en dit bevorderlijk is voor hun mate van zelfkennis.

Deze argumenten en de weerleggingen van de tegenargumenten vormen samen een poging om aan te geven dat de normativiteit van gender verwerpelijk is. Dit impliceert dat een afschaffing of tenietdoening van gender een verantwoorde keuze is, hoewel de praktische implicaties hiervan, zoals eerder benoemd, buiten de reikwijdte van deze scriptie vallen. De invloed van omgeving versus biologie als het gaat om gender is hierbij echter wel een belangrijk punt. Zoals benoemd in de inleiding ben ik in deze scriptie namelijk uitgegaan van het punt dat gender betrekking heeft, in meerdere of mindere mate, op de sociale context. Of er in de toekomst misschien (wetenschappelijke of filosofische) consensus bereikt wordt omtrent dit punt, speelt een grote rol voor de verdere implicaties van het standpunt dat ik in deze scriptie verdedig. Wanneer immers blijkt dat gender voor het grootste deel biologisch bepaald is, verliest deze scriptie een deel van haar overtuigingskracht en is de keuze voor de afschaffing of tenietdoening van gender ook twijfelachtiger. Wanneer echter blijkt dat gender voor het grootste deel bepaald is door omgeving, blijft de gegeven argumentatie overtuigend en kan zich misschien langzaam een samenleving gaan ontwikkelen waarin gender geen normatieve rol meer speelt.

Bibliografie

- Askew, Sue. *Boys Don't Cry: Boys and Sexism in Education*. Open University Press, 1988.
- Barnes, Elizabeth. 'Gender and Gender Terms'. *Noûs* 54, nr. 3 (2020): 704–730.
- BIJ1. 'Programma'. BIJ1. Geraadpleegd 20 juni 2021. <https://bij1.org/programma/>.
- Butler, Judith. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge, 1990.
- Cull, Matthew J. 'Against Abolition'. *Feminist Philosophy Quarterly* 5, nr. 3 (2019).
- Dembroff, Robin A. 'What Is Sexual Orientation?' *Philosophers' Imprint* 16 (2016).
- Divan, Vivek, Clifton Cortez, Marina Smelyanskaya, en JoAnne Keatley. 'Transgender Social Inclusion and Equality: A Pivotal Path to Development'. *Journal of the International AIDS Society* 19, nr. 3S2 (2016): 20803.
- Dvorsky, George, en James Hughes. 'Postgenderism: Beyond the Gender Binary', 2008.
- Earp, B. D. 'Abolishing Gender'. In *Future Morality*, onder redactie van D. Edmonds, 35–49. Oxford: Oxford University Press, 2021.
- Ferguson, Ann, Rosemary Hennessy, en Mechthild Nagel. 'Feminist Perspectives on Class and Work'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2019. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/feminism-class/>.
- Gilligan, Carol. *In a Different Voice*. Harvard University Press, 1982.
- Gray, John. *Mannen komen van Mars, vrouwen komen van Venus: Mannen zijn anders, vrouwen ook*. Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum, 2019.
- Harris, J. R. *No two alike: Human nature and human individuality*. W W Norton & Co, 2006.
- Haslanger, Sally. 'Gender and Race: (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be?' *Noûs* 34, nr. 1 (2000): 31–55.
- Kenrick, Douglas T., Norman P. Li, en Jonathan Butner. 'Dynamical evolutionary psychology: Individual decision rules and emergent social norms'. *Psychological Review* 110, nr. 1 (2003): 3–28.
- Kimmel, Michael S., Jeff Hearn, en Robert W. Connell. *Handbook of Studies on Men and Masculinities*. Thousand Oaks: Calif: SAGE Publications, Inc, 2005.
- McAfee, Noëlle. 'Feminist Philosophy'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Fall 2018. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2018. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2018/entries/feminist-philosophy/>.

- Mikkola, Mari. 'Feminist Perspectives on Sex and Gender'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Fall 2019. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/feminism-gender/>.
- Money, John. 'Gender Role, Gender Identity, Core Gender Identity: Usage and Definition of Terms'. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis* 1, nr. 4 (1973): 397–402.
- Noonan, Harold, en Ben Curtis. 'Identity'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Summer 2018. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2018. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/identity/>.
- Norlock, Kathryn. 'Feminist Ethics'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Summer 2019. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2019/entries/feminism-ethics/>.
- Olson, Eric T. 'Personal Identity'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2021. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2021. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/identity-personal/>.
- Parry, Richard, en Harald Thorsrud. 'Ancient Ethical Theory'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2021. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2021. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/ethics-ancient/>.
- Patel, Jainish, en Prittesh Patel. 'Consequences of Repression of Emotion: Physical Health, Mental Health and General Well Being'. Onder redactie van We Xu. *International Journal of Psychotherapy Practice and Research* 1, nr. 3 (2019): 16–21.
- Plumwood, Val, en R. Stollers. 'Do We Need a Sex/Gender Distinction?' *Radical Philosophy* 51 (1989): 2–11.
- Reuters. 'Wat als de hele wereld genderneutraal zou zijn?' NOS, 29 juli 2017. <https://nos.nl/op3/artikel/2185424-wat-als-de-hele-wereld-genderneutraal-zou-zijn>.
- Ricoeur, Paul. *Freud and Philosophy: An Essay on Interpretation*. Motilal Banarsidass Publishers, 2008.
- Ritter, Barbara A., en Janice D. Yoder. 'Gender Differences in Leader Emergence Persist Even for Dominant Women: An Updated Confirmation of Role Congruity Theory'. *Psychology of Women Quarterly* 28, nr. 3 (2004): 187–193.
- Rosenfield, Sarah, en Dena Smith. 'Gender and Mental Health: Do Men and Women Have Different Amounts or Types of Problems?' In *A Handbook for the Study of Mental Health*, onder redactie van Teresa L. Scheid en Tony N. Brown, 2e dr., 256–267. Cambridge University Press, 2010.
- RTL Nieuws. 'Genderneutrale kinderafdeling: "Wat bezielt de Hema?"' [rtlnieuws.nl](https://www.rtlnieuws.nl/nederland/artikel/3482591/genderneutrale-kinderafdeling-wat-bezielt-de-hema), 21 september 2017. <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/artikel/3482591/genderneutrale-kinderafdeling-wat-bezielt-de-hema>.

Short, Mary B., en Susan L. Rosenthal. 'Psychosocial Development and Puberty'. *Annals of the New York Academy of Sciences* 1135, nr. 1 (2008): 36–42.

Taylor, Charles. *A Secular Age*. Gifford Lectures. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 2007.

———. *Sources of the self: the making of the modern identity*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

———. *The Ethics of Authenticity*. Harvard University Press, 1991.

Toghyani, Mojtaba, en Nahid Akrami. 'Mental Profile Comparison of Male and Female Adolescents during Puberty'. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2nd World Conference on Psychology, Counselling and Guidance - 2011, 30 (2011): 1635–1640.

Varga, Somogy, en Charles Guignon. 'Authenticity'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, onder redactie van Edward N. Zalta, Spring 2020. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2020. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2020/entries/authenticity/>.

Dankwoord

Deze scriptie was nooit op deze manier tot stand gekomen zonder alle hulp die ik heb mogen ontvangen en daarom zou ik graag mijn dank uiten naar een aantal mensen.

Allereerst wil ik Menno Lievers bedanken voor het begeleiden van de eerste weken van het scriptieproces en voor al het mooie onderwijs dat hij heeft verzorgd in de jaren dat ik deze opleiding heb genoten. Ik heb door de jaren heen ook veel inspiratie geput en steun gevonden in zijn werkzaamheden als tutor. Daarnaast wil ik Jeroen Rijnders bedanken voor het zijn van mijn scriptiebegeleider en voor zijn tips en advies.

Verder wil ik Giulia Hietink, Inez Tempels, Carolien Krekt, Yasemin Özcan en Maurice Borchers bedanken voor de uitgebreide en uitstekende feedback die zij hebben willen geven op voorlopige versies van deze scriptie. Zonder hen waren er waarschijnlijk nog te veel taalfouten en langdradige zinnen aanwezig om de scriptie echt te kunnen lezen.

Tot slot wil ik de mensen bedanken die mij op persoonlijk vlak gesteund hebben in dit proces. Bedankt Carolien Krekt en Yasemin Özcan, voor het altijd bereikbaar en warmhartig zijn. Bedankt Sander van Beek, voor onze innige vriendschap. Bedankt Rick Brune, voor jouw liefde.

Bijlage 1: verklaring kennisneming plagiaat en fraude

VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT Fraude en plagiaat

Wetenschappelijke integriteit vormt de basis van het academisch bedrijf. De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding daarom op als een zeer ernstig vergrijp. De Universiteit Utrecht verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt.

De belangrijkste vormen van misleiding die deze integriteit aantasten zijn fraude en plagiaat. Plagiaat is het overnemen van andermans werk zonder behoorlijke verwijzing en is een vorm van fraude.

Hieronder volgt nadere uitleg wat er onder fraude en plagiaat wordt verstaan en een aantal concrete voorbeelden daarvan. Let wel: dit is geen uitputtende lijst!

Bij constatering van fraude of plagiaat kan de examencommissie van de opleiding sancties opleggen.

De sterkste sanctie die de examencommissie kan opleggen is het indienen van een verzoek aan het College van Bestuur om een student van de opleiding te laten verwijderen.

Plagiaat

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. Je moet altijd nauwkeurig aangeven aan wie ideeën en inzichten zijn ontleend, en voortdurend bedacht zijn op het verschil tussen citeren, parafraseren en plagiëren. Niet alleen bij het gebruik van gedrukte bronnen, maar zeker ook bij het gebruik van informatie die van het internet wordt gehaald, dien je zorgvuldig te werk te gaan bij het vermelden van de informatiebronnen.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het parafraseren van bovengenoemde teksten zonder (deugdelijke) verwijzing: parafrasen moeten als zodanig gemarkeerd zijn (door de tekst uitdrukkelijk te verbinden met de oorspronkelijke auteur in tekst of noot), zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om eigen gedachtengoed van de student;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het zonder bronvermelding opnieuw inleveren van eerder door de student gemaakt eigen werk en dit laten doorgaan voor in het kader van de cursus vervaardigd oorspronkelijk werk, tenzij dit in de cursus of door de docent uitdrukkelijk is toegestaan;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplichtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

De plagiaatregels gelden ook voor concepten van papers of (hoofdstukken van) scripties die voor feedback aan een docent worden toegezonden, voor zover de mogelijkheid voor het insturen van concepten en het krijgen van feedback in de cursushandleiding of scriptieregeling is vermeld.

In de Onderwijs- en Examenregeling (artikel 5.15) is vastgelegd wat de formele gang van zaken is als er een vermoeden van fraude/plagiaat is, en welke sancties er opgelegd kunnen worden.

Onwetendheid is geen excuus. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gedrag. De Universiteit Utrecht gaat ervan uit dat je weet wat fraude en plagiaat zijn. Van haar kant zorgt de Universiteit Utrecht ervoor dat je zo vroeg mogelijk in je opleiding de principes van wetenschapsbeoefening bijgebracht

krijgt en op de hoogte wordt gebracht van wat de instelling als fraude en plagiaat beschouwt, zodat je weet aan welke normen je je moeten houden.

Hierbij verklaar ik bovenstaande tekst gelezen en begrepen te hebben.

Naam: Leonie Sniijders
Studentnummer: 6437419
Datum en handtekening:
24-06-2021

Leonie Sniijders